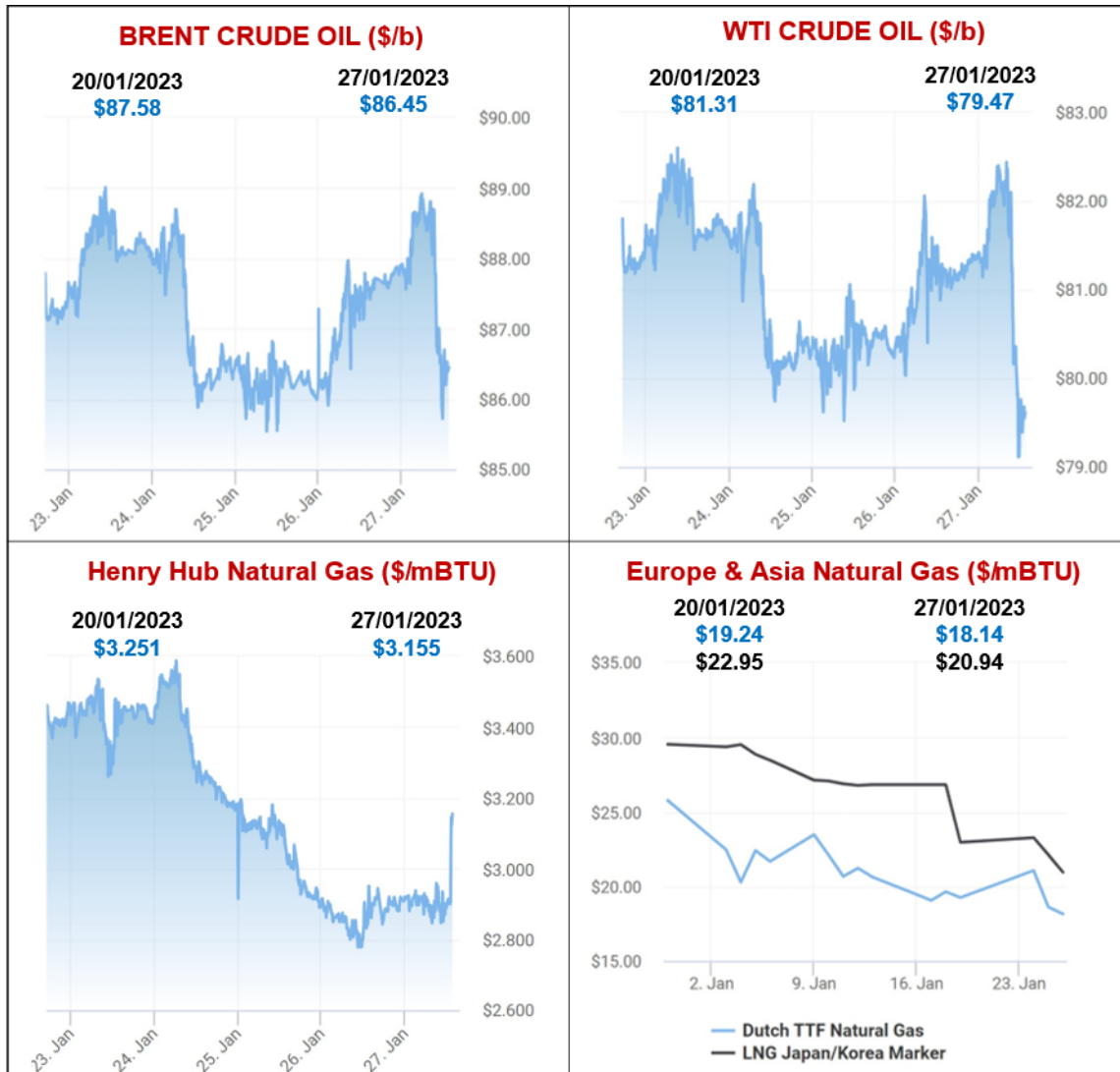

پایش بازار

در ابتدای هفته گذشته دو شاخص نفت خام یعنی برنت و وست تگزاس اینترمدییت با رشد قیمتی مواجه شدند. خصوصاً نفت تگزاس فاصله خود را با برنت به کمترین میزان از ۲۰۱۴ رساند، اما در آخر هفته مجدداً قیمت‌ها کاهش یافت. امروز صبح قیمت نفت برنت دریای شمال در بازار لندن ۸۶.۶۶ دلار هر بشکه عرضه شد. نفت تگزاس در بازار کاشینگ به قیمت ۷۹.۶۸ دلار هر بشکه معامله گردید. قیمت تگزاس حدود ۱۰ درصد کمتر از قیمت این نفت در ابتدای هفته گذشته مسیحی است. رشد قیمت نفت از نوع تگزاس پس از آن انجام گرفت که انتشار داده‌های اقتصادی ایالات متحده بالاتر از حدی که قبلاً پیش‌بینی شده بود، نوعی خوش‌بینی در بازار را به وجود آورد که فعالیت‌های اقتصادی در سال نو میلادی بیشتر و بیشتر گردد. اما

متقابلا در انتهای هفته مشخص شد که روسیه همچنان در بازار نفت با ریختن نفت خام بیشتر فعال بوده و مجموع بارگیری نفت خام از بنادر بالتیک روسیه مانند پرمورسک نسبت به ماه قبل ۵۰ درصد افزایش داشته است. چشم ها متوجه تحریم آتی اتحادیه اروپا علیه روسیه در ماه آینده است که قرار است بر صادرات فرآورده های نفتی اعمال گردد. در چین نیز با توجه به کاهش قربانیان بیماری کووید-۱۹ و از سرگیری مجدد کسب و کار در پس از تعطیلات سال نو قمری در این کشور، واردات بیشتر نفت خام و گاز طبیعی به این بزرگترین وارد کننده نفت پیش بینی می شود. قیمت گاز طبیعی در هنری هاب در آمریکای شمالی به ۳.۱۱ دلار بر هر میلیون واحد حرارتی انگلیسی (بی تی یو) امروز صبح کاهش یافت. در اروپا در بازار رتردام گاز طبیعی به قیمت ۱۸.۱۴ دلار هر میلیون بی تی یو فروخته شد. همین مقدار گاز طبیعی مایع شده (ال ان جی) در آسیای شرقی در ساحل ژاپن به ۲۰.۹۴ دلار معامله شد.

تفسیر هفته

بازار انرژی در ایران با وضعیت شکننده ای روبروست. حجم تقاضا از حد متعارف گذشته و بخش عرضه فاقد توانایی تامین همه نیازهای بخش های مختلف اقتصاد ایران است. در این هفته بخش تقاضای انرژی در ایران را بصورت خلاصه مرور می کنیم:

۱. قیمت حامل های انرژی در ایران در مقایسه با قیمت های جهانی بسیار کمتر است. آن دسته از حامل های انرژی که دارای قیمت منطقه ای می باشند نیز در ایران از تمام مناطق دیگر جهان ارزانتر است.
۲. بدین ترتیب رشد تقاضا برای حامل های انرژی در ایران صعودی است. رشد مصرف از رشد تولید ناخالص داخلی، رشد جمعیت، و رشد اشتغال کاملا بیشتر است.

- مجموع مصرف فرآورده های نفتی شامل بنزین، نفت گاز، و نفت سفید در سال ۱۴۰۰ ۶۵۰ میلیون بشکه بوده است که این مقدار ۳.۵ برابر مصرف سال ۱۳۵۷ است.
- مجموع مصرف گاز طبیعی ۸۵۹ میلیون مترمکعب در روز است. در سال گذشته مصرف گاز طبیعی بین ۲۶۰ تا ۲۷۰ میلیارد مترمکعب بوده که ۳۰ برابر سال ۱۳۵۷ می باشد. مصرف گاز طبیعی اتحادیه اروپا با ۴۴۰ میلیون نفر جمعیت ۳۹۰ میلیارد متر مکعب در سال است. مصرف سرانه گاز در ایران ۴ برابر مصرف سرانه در اروپاست.
- میزان مصرف برق ۳۲۰ میلیارد کیلووات ساعت در سال است که حدود ۱۰ برابر ۱۳۵۷ می باشد.

- هزینه سوخت بهره برداران حمل و نقل در ایران چیزی بین ۵ تا ۱۰ درصد است. در صورتیکه مصرف سوخت در کشورهای دیگر بصورت متوسط ۳۰ درصد هزینه ساخت کالا و حمل و نقل را شامل می شود.

۳- عمده کسانی که از قیمت ارزان انرژی در ایران بهره مند می گردند عبارتند از:

- صنایع با شدت انرژی بالا (انرژی بر) از جمله

- صنایع پتروشیمی

- صنایع فولاد

- صنایع مس

- صنایع آلومینیوم

- صنایع سرامیک

- صنعت حمل و نقل:

- خطوط هوایی

- خطوط کشتیرانی

- حمل و نقل جاده ای شامل

- اتوبوس

- کامیون و کامیونت

- تاکسی

- مسافرکشی

- مصرف کنندگان عمومی

- خانواده‌ها

- مسافران

- گردشگران

- قاچاق سوخت

- از طریق مرزها

- ترانزیت سوخت (مثلا عراق و افغانستان)

۴- چه زیان هایی بر این روند مترتب است؟

- مصرف بی رویه و تاراج منابع ملی بدون محاسبه هزینه و عدم النفع صادرات

- آسیب جدی به محیط زیست توسط سوزاندن سوخت های هیدروکربوری و تولید دی اکسید کربن و گوگرد
 - عدم سرمایه گذاری برای صیانت و تولید پایدار منابع نفت و گاز
 - عدم سرمایه گذاری برای آینده کشور
- ۴- چاره چیست؟
- در یک اقتصاد سالم هر کالایی باید بهای واقعی خود را داشته و تناسب منطقی بین بهای کالاها وجود داشته باشد. این تناسب در ایران (و شاید اندک کشورهای دیگری مانند عراق، ترکمنستان و ونزوئلا) برقرار نیست.
 - در بیشتر کشورها بهای یک لیتر بنزین و نفت گاز یا یک مترمکعب گاز طبیعی با یک لیتر شیر یا یک لیتر روغن از یک مرتبه هستند. مثلاً با یک ضریب دو یا سه با هم تفاوت دارند.
 - در ایران یک لیتر نفت گاز ۳۰۰ تومان و یک لیتر بنزین حداکثر ۳۰۰۰ تومان است
 - در ایران یک لیتر شیر ۲۴۰۰۰ تومان و یک لیتر روغن خوراکی ۷۰ هزار تومان است. در آمریکای شمالی (که هر دو کشور کانادا و ایالات متحده نفتخیز و ثروتمند هستند) بهای این کالاها (شیر و بنزین) مساوی و در حدود ۱.۵ تا ۲ دلار آمریکاست. در اروپا نیز همین کالاها (شیر و سوخت) در حدّ لیتری ۲ یورو است.
 - بهای حامل های انرژی در ایران باید تعدیل شود، ولو در یک برنامه تدریجی مثلاً ۵ تا ۱۰ ساله. این امر دارای مزیت های زیر است:
 - از اسراف و تبذیر و حشمتناک و تاراج ثروت ملی جلوگیری می شود.
 - ممکن است با تامین کسر بودجه دولت، روند استقراض از بانک مرکزی و افزایش نقدینگی و تورّم و ناشی از آن تا حدّی کند یا متوقف گردد.
 - با فرض این تعدیل و کاهش ۳۵٪ مصرف سوخت ما می توانیم ۶۰ میلیارد دلار بیشتر توان صادراتی داشته باشیم (اعم از فرآورده نفتی و گاز طبیعی) و در فرض صادرات ۲.۵ میلیون بشکه نفت خام هم نزدیک ۷۰ میلیارد دلار صادرات داشته، جمع صادرات انرژی ما به ۱۳۰ میلیارد دلار خواهد رسید.

-
- با فرض ۴۰ تا ۵۰ میلیارد دلار صادرات غیر نفتی جمع صادرات ما به ۱۷۰ تا ۱۸۰ میلیارد دلار خواهد رسید و با این صادرات و سرمایه گذاری های فناوری بنیاد و صنعتی، تولید ناخالص داخلی می تواند به ۷۵۰ تا ۸۵۰ میلیارد دلار برسد و ایران به کشوری ثروتمند و مترقی بدل گشته و مقام اقتصاد نخست آسیای غربی و مرکزی و خاورمیانه - که در چشم انداز بیست ساله مدّ نظر بود- را بازیابد و رکود و تورّم متوقف شود.

همکاران این شماره: دکتر فروهر فرزانه و عباس ملکی